

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
11 iunie st. v.
23 iunie st. n.

Este în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 24.

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl. ; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Urme de literatură și dezvoltare de viață națională în periodul reacțiunii la poporul român din această monarhie.

— Blaș. Brașov. —

Urmele remase după emanciparea spirituală provocată de către împăratul Iosif II nu s'au șters, ci din contră s'au aflat și dintre români, cari le-au căleat și cultivat, de și între mari greutăți, sub toate împregiurările. Ca selăviă spirituală cea mai crudă și mai apăsătoare din toate puse peste românii locuitori în comitatele Bănătuș din cauza predominării sârbești, după cum recunoscu-se și enunțiasse însuși Iosif.¹⁾ Au trebuit să vie oameni ca Petru Maior, Cichindeal, Iorgovici, Diaconovici Loga cu scrierile lor, pentru ca să strige la urechile acelei păști de popor și așa să mijlocescă un schimb comercial dinsei Aradului cu aproape $\frac{1}{2}$ milion de români din țebra limbii slavone. Deschiderea preparandiei din Arad a fost un pră bun început, căruia dela 1837—9 îi venise în ajutor cu totul neașteptat gimnasiul dela Beinș înființat de episcopul Samuil Vulcan.

În Transilvania o societate de oameni literați se încercase încă dela 1789 să înființeze o foie periodică în Sibiiu, pentru care și câștigaseră concesiunea, încât numai lipsa de fonduri i-a reținut dela acea întreprindere, pe care guvernul nu numai o aprobase, dară a avut și cuvinte de îmbărbatare pentru ea.

Cultivarea limbii române s'a început în aceste țări dintru odată cu a limbii maghiare și a înaintat în anii resbóielor, încă și după pace sub reacțiune. Nu vom reproduce aici un respectabil catalog de cărți rituali, altele strict teologice, unele școlastice, altele economice din acelea timpuri; ne mărginim numai a reflectă la scrieri de gramatice, dicționare și de literatură ușoră destinată pentru oameni din popor căți învățaseră a citi. Așa au apărut:

În 1791 la Sibiiu câteva pagine relative la Aritmetica și Gramatica de Amfilochie.

În 1797 Gramatica românescă de Radu Tempea, »cu cheltuiela lui Radu Verzea parocul Satului-Jung din Secelea.«

În 1799 Observații la limba română de Paul Iorgovici, în Buda.

În 1803 Gramatica latină pentru români de Samuil Clain, în Blaș.

În 1807 Ortografia română cu litere latine de protopopul Petru Maior, în Buda.

În 1810 Gramatica română cu nemțeșce de Ant. de Marki, în Czernovitz.

În 1813 Gramatica macedo-vlachică de prof. Mich. Boiadji.

Între aceste a pâruse în 1812 Istoria despre începutul Românilor în Dacia, ăra în 1813 Istoria bisericești Românilor, amândouă de Petru Maior.

În 1818 Ortografia séu drépta scriere de Diaconovici Loga, în Buda.

În 1820 Bucóvna de normă cu slove românești și latine de Moisi Fulea, în Sibiiu.

În 1821 Gramatica teoretică și practică de limba germană, de Zacharia Columb, în Buda.

În 1822 Gramatica română, de Diaconovici Loga, care făcuse un apel în versuri, îndemnător la tipărire de cărți în limba română.

În 1823 Dicționar românesc, latinesc, și unguresc în 2 tomuri de episcopul Ioan Bob, tip. în Cluș.

Dicționar german-român de popa luteran Andreas Clemens, în Buda.

În 1825 Dicționar în patru limbi, românesc, latinesc, unguresc și nemțesc, lucrat de mai mulți autori în curs de peste 30 de ani, tipărit în Buda.

În 1826 Gramatica daco-română cu tect latin de Ioan Alexi, în Viena.

Orthoepia latino-română nemțescă de Niculae Manu (pe atunci profesor în Blaș.)

În 1828 apare Gramatica română alui Ioan Eliad în Sibiiu. Cu acesta și cu aparițiunea diarelor »Curierul românesc« în București și »Albina românescă« în Iași, cultura limbii ajunge într'un stadiu cu totul nou al dezvoltării sale.

Între acestea românii căror începuse a le plăce lectura în limba lor maternă, pe lângă mulțimea de cărți religioșe, unele și istorice, altele filosofice, mai aveau și bucuria de a citi și scrieri de distracțiune compuse în stil ușor de înțeles, cele mai multe în versuri, altele în prosă, înse mai toate cu fond sănătos moral, precum erau de es. ale avocatului poet Vasilie Aron dela Sibiiu: Piram și Tisbe, Patimile lui Isus Christos, Leonat bețivul și Dorofata soția sa, Anul cel mănos, Sofronim și Hareti, tipărite succesive până la 1821 și după aceea, cetite cu mare plăcere de tineri și bătrâni; precum a fost câteva și de ale lui Ioan Barac fost translator de limba română la magistratul din Brașov, ca Arghir și Elena tip. în Sibiiu 1831, Til Buchoglinda ș. a.

¹⁾ Vezi Jacob Lick, Eedöföi Hirtapiró
112—114.

Tot în acest period literar s'au mai publicat între altele cărți de lectură pentru popor traduse din alte limbi, ca fablele lui Esop, Alecsandria, Agatanghel, în grația cărora mulți oameni adulți învățau înadins ceva carte, numai ca să le pôtă citi, căci auzindu-le dela alții, le plăcea foarte și le ascultau cu pasiune. Apăreau și Calindare românești cu multe învățături bune.

În a doua generațiune după cărturarii din vécul al 18-lea și primul pătrar din al 19-lea se aflară alți oameni mai tineri, ca Damaschin Bojinca, dr. Paul Vasici, Eutimie Murgu, Teodor Aron, Stefan Neagoi ș. a., cari călcând în urmele dascalilor începură mai ales în tipografia dela Buda studii istorice, filologice, de medicină și unele polemii. Așă au apărut câteva volume din »Biblioteca românească« redactată mai ales de Dam. Bojinca în edițiunea lui Zacharia Carcalechi, polemiiile lui Teodor Aron, Murgu și Bojinca cu adversarii de alte limbi, Antropologia și Dietetica lui Vasici cu spesele episcopului Vulcan și altele.

Noi inse nicidecum nu voim să facem aici istoria literaturii române; singurul nostru scop eră ca să arătăm, că ori cât de puțini au fost cărturarii de naționalitate română în această monarchiă în periodul reacțiunii până la 1837, ei tot au lucrat relative foarte mult pentru înăvășirea limbei, propagarea de idei sănătoșe, lățirea gustului de cetit, alimentarea sentimentului național și deșteptarea conștiinței naționale.

Pe când literații românilor din Ungaria emancipați politiceșce prin legile din 1791 și cei retrași din Transilvania la Buda și la Oradea-mare de înaintea gônelor politice, lucrau cu bun succes mai ales sub protecțiunea archiducelui palatin Iosif, pe atunci în Blaș se părea că în urma criselor anteriore suferite acolo, activitatea științifică și literară ar fi amărâtă cu totul. În adevăr așă s'a și întemplat într'o serie de ani. Astăzi inse cauzele acelei stagnațiuni atinse și mai sus (§§ 96, 97) sânt pré bine cunoscute. Nu eră numai reacțiunea politică, care ea ênșasi ar fi fost de ajuns a descuragiă și a face ca ômenii științei să arunce pe un timp ôrecare péna la o parte. Din ordin mai înalt, profesori și alți membri ai clerului, cari aveau pécatul ca să-și pörte capul ceva mai sus, erau aruncați în parochii, ce e drept, cu venituri bune, inse dosite, depărtate de oricare oraș mai de Dómne-ajută. Prin devaluarea din 1811 fondurile clerului și ale școlilor suferiseră infricșat. Episcopul cu totă economia sa strinsă obosise și el de o parte prin înființarea fondului capitular, de alta prin repețite nemerări cu decile de mii la cassa armatei imperiale în anii resboiului. După falimentul de stat, cerealele și vitele scăduseră la prețuri de batjocură. Mai dete și fómetea peste țeră, cea de înteu în 1800, a doua între anii 1815 și 1817, în care timp curtea reședinței eră și de și îndesuită de ômeni peritori de fôme. Dominiul Blașului oricum l'ai administră, fiind mult mai mic decât spre es. al episcopiei r. catolice ori al celei românești dela Oradea-mare, abiă aduce a treia parte din venitul acelora. Între acele impregiurări episcopul diecesan Ioan Bob trece din grația cerului peste 80 și ajunge în pace la 91 de ani, când apoi în 2 octobre 1830 este chemat la părinții sei. Cine ar puté fi așă lipsit de sentimente omenești, ca să mai pretindă reforme și ameliorări dela un prelat, cu care natura făcuse o grație atât de rară, ca să-l lase în vieță aprôpe un véc întreg. Capitularii și toți cei interesați de progres se consolau pré bine cu impregiurarea și decât episcopul totodată ca director suprem al lucrurilor școlilor din diecesa sa de peste șapte sute de mii tufi

mai voeșce să aibă de schimbări, de reforme, lăsă inse prin dispozițiunile sale fonduri nășe, din ale căror venituri scesesserul cu consistoriul seu pôte lucră înainte, ameliorând până unde suferă legile esceptionale și unele maxime de stat, care apășau cerbicea românilor.

Pe cât ne aducem aminte, suma totală a fondurilor Blașului cu tot ce rămăsese dela Bob, afară de dominiu, după inventarile incheiete se evalvase la 400,000 florini monetă convențională (ceva peste 1 milion de franci). Sumă modestă, inse tot respectabilă pentru un cler, al cărui episcop cu consistoriul seu înainte de aceea cu 100 de ani nu avuse nicunde să-și plece capul, necum să aibă școle și seminar.

Vacanta până la confirmare definitivă, la hirotonie, instalare și transpunerea dominiului dela fisc la nou alesul episcop Ioan Lemeni a durat doi ani. Capitulum inse și cu vicarul Lemeni, care urmase lui Dimitrie Caian repostat în urma unei receli periculoșe, n'au așteptat nici până la ocuparea scaunului, ci îndată din 1831 s'au și apucat de reforme, care apoi s'au continuat mereu câțiva ani, și credem că este bine a le însemnă și la locul acesta pentru posteritate.

Conform normativelor vechi ale guvernului central, școlile primare confesionali catolice cunoscute cu titlu de »normali regești« aveau să fie de 4 clase seu despărțemente, gimnasiile de 5, liceele după facultăți, de 2, curs filosofic împreunat cu științele matematice și cu fizica, tot de doi ani curs juridic. În Blaș esistase până în 1831 din liceu numai un curs macru de 1 an pentru psihologiă și logică, alt nimica. Din acel an înainte se mai înființară pentru liceu trei catedre cu trei profesori, de istoriă, de algebră și geometriă, de științele fizice, la care se înțelegea și chemia, eră cursul se făcu de doi ani. La reformele acestea ale instrucțiunii publice consistor și episcop au intimpinat numai o dificultate cu înființarea catedrei de istoria universală, pe care guvernul de atunci nici decum nu avea plăcere a o vedé și în Blaș; se și căutau pretește ca să o sisteze; mai în urmă aflară că nu se ajung veniturile pentru salariul unui profesor. Atunci episcopul declară, că și acel salar îl va da densus din veniturile sale, precum a și făcut.

În loc de facultate teologică, seminariștii cari trebuia să fie aleși numai din cei veniți cu absolutul dela vreo facultate filosofică, unii și dela cea juridică, avuseră să asculte 2½ anii prelegeri din dreptul canonic, dogmatică, teologie morală și ceva exegetică. Dela 1831 acelea cursuri au fost lărgite pe 4 ani și amplificate mai cu toate studiile câte se propuneau la facultatea teologică din Viena; se cultivă cu multă grigiă mai ales istoria eclesiastică și dreptul canonic. Se înțelege că profesorii dela facultatea teologică încă s'au înmulțit după trebuință.

Moșia Cutu, care este proprietate a seminarului de clerici, fusese ținută în arendă de câtră repostatul episcop numai în câte 3000 fl. valuta vechiă; episcopul Ioan Lemeni o a luat în sinodul de instalare cu arendă de trei mii fl. monetă convențională pe an, prin care venitul seminarului crescú la îndoit și jumătate așă, încât de aci încolo seminariștii erau și mai bine ținuți, li se dădea pe lângă reverendă și câte o păreche de călțăminte, eră celor cari terminând cursul veniau la hirotonie, pe lângă ce aveau victul în aceste zile tot în seminar, episcopul le mai dădea și câte 25 tl. m. c. la mână.

Moșia din Blaș este tot proprietate a seminarului. Episcopul Ioan Lemeni a decis a o scôte din

brumă eră, din chilia întunecată în o sală mare și luminată, denumi pe Timoteiu Cipariu director el ei și îi puse la mână fond ca să o restaureze și să începă cu tipărirea cărților bisericești și școlastice, câte lipsiau. Cipariu a și pus tipografia până la 1836 în stare ca să pôtă concurge după impregiurările din acea epocă cu ori-care alta din acea țără, ceea ce se pôte probă cu frumosul numer de cărți și de diare apărute în acea tipografiă până în a. 1848.

Toți profesorii dela gimnasiu și liceu au fost după devalvare plătiți miserabil de reu. Din 1833 înainte la toți s'au ameliorat salariile în monetă conv., eră la unii mai bătrâni li s'a înmulțit cu câte 100 fl. din venitul episcopului, care plătiă mai tot dela sine salariile profesorilor denumiți la catrelele înființate de nou în liceu.

Venitul celor șapte membri capitulari și al notarului consistorial a crescut asemenea din valuta vechiă în valuta convențională.

Tôte fondurile diecesane și școlastice s'au luat în revisiune nouă și după ce s'au pus în evidență, cassar a fost denumit unul dintre capitularii canonici și membri ai consistorului, care apoi a transportat la cassa statului din Sibiiu tôte sumele evaluate în sensul testamentului lăsat de fericitul episcop.

Starea în care se află pe la 1830 limba română la școlele din Blaș, ca și peste tot în țără, nicidecum nu eră de pismuit. Cele mai multe comune rurale de prin pregiur sânt române, numai vreo trei amestecate. Locuitorii orașelului vorbeau numai românește, căci altă limbă nici nu șcieau. Sutele de școlari căți veniau din comunele române de ori-unde de-a dreptul la școlele din Blaș, vorbeau erăș numai românește, eră din a treia classă normală începeau cu latina și în cele cinci clase gimnasiali eră impusă cu pedepse diverse vorbirea numai în limba latină. Limba germană impusă de Iosif II se cassase; cea maghiară nu eră impusă de loc. Cu tôte acestea în anii mai din urmă ai episcopiei lui Ioan Bob limba maghiară se infipsese tare tocma în seminar, între clerici. Acesta s'a întâmplat așă, că despre o parte între cei vreo 50 de clerici erau mulți din comitatele feudali, cari în lipsa apröpe totală de școle române, pe un teritor de sute de miliarde, din mica copilăria erau dați la școlă tot numai în orașe ungurești, eră pe facultatea filosofică mergeau la Cluș, de unde apoi primiți în seminar vorbeau förte reu românește, eră pe cărți bisericești tipărite tôte cu cirile nu șcieau citi; de alta parte bătrânii noștri își făcuseră öreșcum de regulă, ca din a treia classă gimnasială să indemne pe școlarii cei mai buni, ca să mergic pe câte doi seu trei ani la câte un gimnasiu de alte limbi, cei din comitatele feudali la gimnasiu ungurești, cei din Săsime la Sibiiu, ca să învețe bine limba germană. În sineși acea măsură luată de bătrâni, ca tinerimea lor să învețe și cele doue limbi ale patriei, a folosit în cursul vécului la un mare numer de tineri în viața practică, ceea ce s'a cunoscut mai invederat dela 1849 încöce. De aici a urmat, că mai ales în unii ani, când veniau mai mulți tineri dela Cluș și de airea, limba maghiară eră förte mult și limba maternă cu atât mai puțin vorbită în seminar; se vorbea latinește și ungurește, româna ca de dor. Adecă limba română o pătiă aici în miniatură ceea ce pătiă limba maghiară la magnații Ungariei și în cele mai multe cetăți ale ei, unde predomină peste tot limba germană. Morbul acela începuse a se întinde și în clerul din afară. Ne plăcea förte la cei mai mulți ca să șcim câte patru limbi cu latina; la o parte din tineri inse a început să le fie rușine, ca tocma limba maternă să o vorbească mai reu decât pe celelalte.

Se întâmplase în a. 1831 ca să fie primiți în seminar dintr'odată șapte studenți din facultatea filosofică dela Cluș, cari avuseră fericirea de a cunoșce acolo pe dr. Simion Ramonțai fundatorul, a se îndulci de învățăturile lui, a-ș primii dela el în dar istoria lui Petru Maior și celelalte scrieri ale lui. Unul dintre aceia tradusese istoria lui Maior în limba maghiară; ceilalți se inferbântau de cele ce li se descoperiă din acea carte ca dintr'un oraclu despre originea și de tot trecutul națiunii române. Ei veniți în seminar, fără a cugetă cât de puțin la urmări, în conversațiunile lor după cină își țineau unii la alții prelegeri gramaticale din limbă. În anul al doilea ce le plesnise prin cap la cățiiva clerici, ca ei să înființeze un teatru de diletanți; se pun frumușel pe lângă trei profesori mai apropiați de a lor etate și căștigără invoierea, încă și conlucrarea lor. Le permite și directorul să se jöce de-a comediă. Dară de unde spese? Aș', finerii plănuesc ușor. Dați să scriem la toți protopopii, care cum șcim să-i rugăm pentru o colectă. Cei mai mulți protopopi le fac pe voia — din curiositate. În câteva săptămâni se adunară 160 fl. mon. conv. Cu acea sumușöră trimit pe unul din ei cu vicerectorul la Sibiiu, unde acördă la profesorul de pictură Neuhauser doue cortine și mai multe aparate mörunte. Ecă că pe serbătorile Crăciunului spre 1833 »prima scenă românească« în această țără este gata. Profesorii și un cleric preparaseră câte o piesă mică, de aceea care se jöcă în internatele classelor superiöre. Înainte de aceea se represintase tot de clerici la instalațiunea episcopului Lemeni o eclogă compusă cu mult spirit de Cipariu. Tot cam acei tineri își împărțiră și acuma rolele.

Dară unde este publicul? Cu episcopul în frunte, toți canonicii, profesorii, familiile dirigătorilor dominali, vreo patru cinci orașeni și barónesa bătrână dela Panade, atăta eră publicul. Acelea represintățiuni s'au continuat în vreo cinci ani și de atunci limba maternă în Blaș nu a mai ramas în cöda altora. De ar fi cutezat înainte de aceea să întreprindă tinerimea jucării de aceea în seminariul preoțesc din Blaș, de unde nu șciu decă ar fi fost eliminați seu chiar înrolați în regimente. Studenții din liceul catolic reg. dela Cluș, juni de câte 20—25 de ani, denunțați că merg la teatru, erau pedepsiți cu carcer, și ce-i durea mai tare, eră amenda de câte 2 doueđeceri pentru pedel.

Tot în acei ani începură a se strecură încöce și produse literare românești din țera vecină, cu tötă privilegiarea cu ochi de vultur a vameșilor; la Sibiiu și de aci la Brașov intrau prin mijlocirea librăriei francesului Thierry, care avea o filială în București și prin un comerciant Minovici; eră la Brașov prin cărauși, neguțători și alți călători; Curierul românesc al lui Eliad veniă prin poștă ca scrisöre, cu porto 1/2 doueđeceri, dară ce eră să facă omul? plătiă și tăcea.

Afară de reforme în instrucțiunea publică și de cultivarea cel puțin a literaturii bisericești și pedagogice, Blașul mai avea în acea epocă și alta grigiă mare, störcătöre de sudori. Dissensiunile politice dintre feudali catolici ca partizani ai guvernului central și dintre cei calviniani din opozițiune turburau indirecte și liniștea sufletescă a poporului român în ținuturi, în care acesta se află desbinat în doue confesiuni religiose. În spiritul vechiei lor doctrine proprietarii mari catolici voiau să aibă în dominiile lor pe cât s'ar puté tot numai locuitori de credința catolică; din contră proprietarii protestanți nu lăsau nimic neincercat, ca să țină pe poporațiunea rurală cu atât mai vörtos în vechia ei credință, căci în acest cas nici-o lege nu-i siliă ca să rupă din hotar por-

ționi canonice pentru preoți și dascăli și nici pentru biserici. De aici urmă, că în casuri de vacanțe în parohii, fiecare proprietar își avea pe candidații lor, între cari apoi se nășteau rivalități, certe și procese blăstămate, în cât unele comunele rămăneau cu anii întregi fără nici-un preot, de nici-o confesiune; bietii creștini își bapuzau ei între ei pruncii și-și îngropau morții numai cu asistența unor cântăreți. Acea stare de barbaria fusese relevată și zugrăvită cu culori vii în câteva adunări municipale și între certe mari; mai pe urmă fu denunțată și împăratului Francisc. Cu ocaziunea depunerii jurământului în mâinile împăratului, episcopului Ioan Lemeni i s'a comis, ca înainte de oricare alte afaceri, îndată după hirotonire și instalare să întreprindă vizițiune canonică în comitatul Hunedorei și în o parte din comitatul Albei în regiunea Mureșului, pe unde nefericiții locuitori au fost sëlbatăciți mai infrișoșat. Episcopul a și îndepăluit îndată în vëra anului 1833 acea misiune grea impusă lui de cătră monarc. Până în zilele în care scriem acestea, se mai află un singur bărbat venerabil apröpe nonagenar, care ca preot tiner insoțise pe episcop prin o parte mare din vastul comitat al Hunedorei și anume prin districtul Hațegului. Numai împăratul Iosif aflase pe la 1770 pe românii din Bănat remași de sub turci într-o stare atât de sëlbatică, precum a aflat acest episcop mai vërtos pe locuitorii din părțile muntöse ale comitatului Hunedorei. Trecuseră șecimi de ani, de când nefericiții locuitori nici nu mai șcieau ce minune pöte să fie aceea ce se dice vlădică séu episcop. Dintru o comună popa și cu câțiva bëtărani eșiseră într-o intimpinarea episcopului pe drum înainte; vëdënd apoi că prés. Sa dându-se din trăsură a îmbrăcat mantia și plécă pedestru înainte urmat de secretar cu protopopul și de doi feciori robuști, popa și ómenii cuprinși de frică apucară fuga înapoi. La unele comune femei și copii numai cu aruncare de monetă mëruntă puteau fi imblândiți ca să cuteze a se apropiá de biserică și a intrá în ea; într'o comună inse ómenii se uitară mai întei pe la ferestrele bisericuței, ca să vëdă ce face episcopul în biserică și în altar. Scene în adevër dramatische s'au presintat atunci ochilor acelu episcop. La acea stare de sëlbatăcie rușinătöre adusese sistema feudală și desbinările confesionali în veci nejustificabile pe poporul românesc.

Episcopul a inpăciuit în acea vizițiune mai multe comune; a informat și pe curtea imperială despre blăstēmățile străine câte descoperise în călătoriile sale, cu care firește, numai amici nu-ș făcuse. Anume la guvernul din Cluș Lemeni nu eră »persona grata« din anii în cari el ca secretar al episcopului Bob până la mörtea acestuia își ascuțise péna sa în multe corespondențe avute cu guvernul, unde afacerile se înglodau adesea cu anul întreg.

Din acea vizițiune episcopul care se șciea obligat chiar și în puterea jurământului a propagá catolicismul între români, iș făcuse totuș de regulă, ca pe cât numai îi permitea pozițiunea lui, fracțiuni de popor să nu mai primescă, ci séu comune întregi, séu pe nimeni, ca prin acésta mësură să mai micșorăm numărul atător popi și dascăli flămândi și peteciți, eră comunele bisericesci să remăe scutite de urgii și de scandale, prin care se fac de batjocura celorlalte popöre.

Pe episcopul Lemeni îl mai așteptau și alte probleme. Residența, un castel vechiu din vëcul al 16-lea, strîmt, diform, nereparat apröpe de un véc, nu mai eră de locuit. Biserica catedrală zidită în zilele Mariei Teresei dăduse Dđeu, ca după un timp de peste 70 de ani să devină pré strîmtă chiar și numai pentru tinerimea școlastică, pentru clerici și pro-

fesorime, cu atât mai puțin încăpëtöre pentru solemnități și adunări, alegeri, sínöde, instalări ș. a. Până în a. 1837 biserica fu renovată și lărgită spre piață și în locul turnului vechiu innălțate alte doue așă precum se vëd ele astăzi. Până în 1842 s'a restaurat și castelul așă, că în laturea dréptă dela intrare s'a mai adaos o aripă din fundament alătorea cu edificiul vechiu. Sume mari au inghițit acelea restaurări; cu tóte acestea decă nu ar esistá și un alt edificiu tot în curtea residenței, remas tot din zilele Mariei Teresei sub nume de »monăstirea călugărașilor«, nu se pricepe unde s'ar fi putut instalá cancelăria, arhivele și sala de ședințe cu apartamentele sale.

La trei ani după reformele introduse în școlele din Blaș profesorii se pomeniră că le vin școlari dintru o regiune, de unde se așteptase mai puțin. Pe la 1825 Oprea Circa din Cernat, om care cunoscuse multe, călătorise de repetite ori la Viena, fu cel dinteu care »avuse curagiul«, ca să-și aducă pe doi fii ai sei, Georgie și Oprea »la școlele uniților din Blaș«, după cari a urmat și Ioan Bran dela Zerneșci. Din 1833/4 veniră mai dint'odată dela Brașov trei studenți români, Dim. Leca, Ioan Jipa, Radu Tempean fiul v.-protopopului și doi greci Naslim și Panaiot Djanli, unicul fiu al curatorului dela biserica grecescă. Pe ziua de Rusalii veni acel curator Djanli și un consangén al seu Hagí Ghidru, ca să-și vëdă fiul, și să afle mai de apröpe, că ce lege vor fi avënd acei »uniați.« Care fu mirarea lor, când după espresiunea lui Djanli aflară »sfânta liturghie întocma precum se servește la patriarhia din Constantinopole.« Din acei ani tinerime română din Brașov și din districtul seu nu au lipsit dela școlele din Blaș. Dint'odată cu acea subțiere a prejudețelor, familii fruntașe de comercianți începură a invitá clerici séu profesori tineri la sine, ca să prepare pe fiii lor pentru vreo clasă gimnasială. Abiá trecuse un an, până când între familii s'a și copt planul de a-ș preface mica școlă elementară în școlă cu patru clase, din cari fiii lor să pötă trece în prima gimnasială. Și cu acestea relative la deșteptarea națională din Brașov ajunserăm tot la anul 1837, dela care înainte nu vom lipsi a întretiné pe lectori în alta parte a studiului nostru.

Georgie Barițiu.

Cértă pentru nimica.

— Comedie într'un act. —

(Incheiare.)

Scena XII.

Catrina, Smaranda și Iorgu.

Catrina. (Cătră Iorgu, care intră.)

A, bine c'ați venit!

Iorgu. (Posomorit, gânditor.)

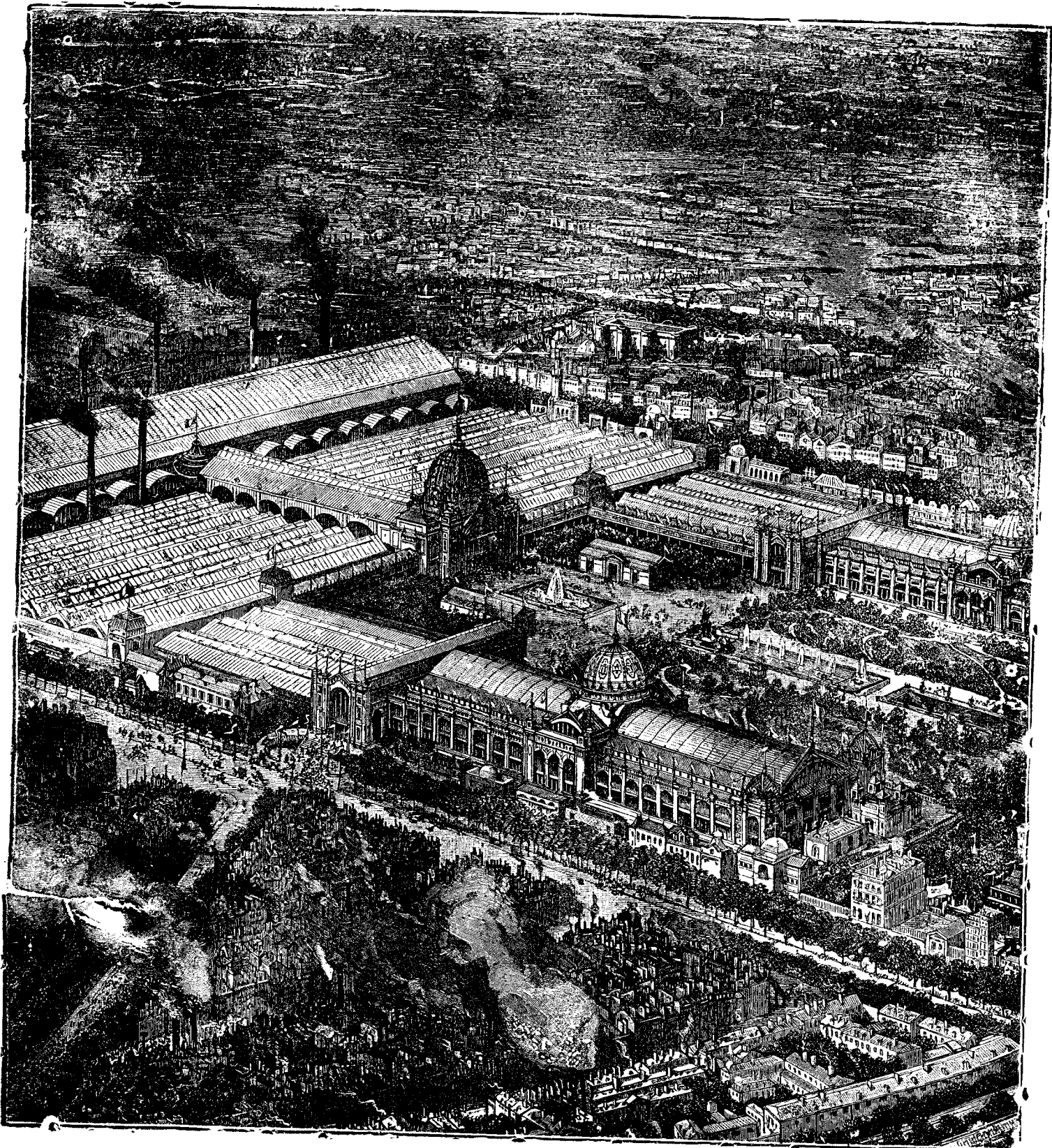
Eșisem adineaori cu sufletul rănit
Adânc de-a ei purtare. Voiam să plec în lume,
Să n'o mai vëd în ochii-mi, și nici măcar de nume
Să nu-i aud... Voit-am — ah! câte n'am voit!..
Dar când pe ușe-afară în curte am eșit,
Și m'am gândit la dënса: de chin și de durere
A face-un pas nainte nu mai aveam putere.
»Să plec? — mi-am dis, — dar unde? și încotro să trag?
»Să-mi părăsesc eu cuibul ce-mi este-atât de drag?
Și-aprins de dor în suflet —

Catrina. (În parte.)

O! ce inimă are!..

Iorgu.

Uitat-am și mânje și gând de resbunare,

ESPOZIȚIA UNIVERSALĂ DIN PARIS.

Și tot ce șcieceam încă, eră că... o iubese,
Că făr' de ea o clipă nu pot să mai trăiesc!

Smaranda. (In parte.)

A! bine c'o știu asta!..

Iorgu.

Am stat ce-am stat pe gânduri,
M'am preumblat prin curte de-a lungu 'n multe rên-
duri...

Smaranda. (In parte.)

Am să te 'nvêț eu minte!

Iorgu.

Și-odată, făr' să știu,
Pe scară sus, încóce m'am pomenit că viu...
Și étă-me-s aicea. — Dar ce să fac acuma?
Smaranda-i foc și pară. Ea nu pricepe gluma.
Puté-voi s'o 'mpac óre?..

Smaranda. (In parte, inchiðendu-se in iatac.)

Ba pune-ți pofta 'n cuiu!
Acéstă uşe-acuma din nou am s'o incuiu.

Catrina. (In parte.)

Ce vèd?.. Ea 'ncue uşa?.. Dar asta ce-o fi óre?

Iorgu. (Batênd la uşa iatacului.)

Smarando dragă!..

(In parte.)

Dórme?.. N'aud nici o mişcare.

(Tare.)

Smarando!

Catrina.

Coconița!

Iorgu. (Bătênd la uşe.)

Smarando, scumpa mea!

Smaranda. (Din iatac.)

Cine-i?

Catrina. (Cu ciudă.)

Cuconu Iorgu! Să intre dóră vré!

Iorgu.

Te rog, deschide-mi uşa!

Catrina. (In parte.)

Poftim! c'un sfert de oră
Nainte — ce durere!.. De doru-i sta să móră.
Și-acum?..

Smaranda. (Din iatac.)

Cine-i acolo?..

Iorgu.

Sânt eu, iubita mea.

Vreu să-ți vorbesc. Deschide-mi.

Smaranda. (Deschiðend puñintel uşa iatacului.)

Ce fel? Nu voi puté
Să m'odihnesc in tihnă de tine nóptea 'ntrégă?
De ce îmi tulburi somnul?..

Catrina. (In parte.)

Ce-aud?

Iorgu.

Smarando dragă!

Dar eu dormit-am, spune?.. Eu nu sânt tulburat?
Nu veði, cum stau aicea cu pieptul sfâșiat
De chin și de durere?.. Nu-ți este milă óre?..

Smaranda.

De-acasă adineaori plecaseși, mi se pare.
De ce te-ai întors érá de unde ai plecat?
De ce n'ai stat acolo? Acolo să fii stat!

Iorgu.

Dar n'ai in tine suflet, Smarando? nu ți-e frică
De Dumneðu?.. Ascultă!..

Smaranda. (Inchiðend din nou uşa.

Nu voi s'ascult nimică!

Catrina. (In parte.)

Ce-a ðis? Vorbeşce-aiurea? Séu n'aud bine eu?

Iorgu. (In parte.)

Nimic! Nici o speranță!.. O, Dumneðuul meu!
Durerea me omórá... Ce trebui să fac óre?..
Să slarăm uşa asta, și cale de intrare
Să-mi fac cu aspra forță? Cu forța s'o 'mblândesc?..
Dar asta-ar fi o luptă!.. De luptă me 'ngrozesc...
Eu nu voi resbunare, ci dragoste și pace;
Er dragostea in lume cu sila nu se face.

(Se plimbă agitat prin odaie.)

Catrina. (In parte.)

Ah, bietu cuconasu!.. Bre! ðeu, n'aș fi creðut
Să vèd cu ochii ceea ce astăzi am vèðut...
Se póte, cuconița — un ánger in picioóre!
Să fie-atât de crudă și de resbunátore?

Iorgu. (Oprindu-se de-odată. In parte.)

Ah! am ghicit!

(Tare.)

Smarando! Eu nu mai pot de dor.
De nu te 'mpaci cu mine, să șciii că me omor!

Smaranda. (Din iatac.)

Poftim de te omórá.

Iorgu.

Așá?.. Ești ne'mpăcată?..

Ei bine, lasă dară, căci ai să veði indată!
(Scóte un revolver din cutia unei mese, și se in-
dréptă spre uşa din stânga, cu revolverul in mână.)

Catrina. (Spëriată, vrënd să-l opréscă.)

Ce vèd?.. Cucóne dragă!.. Ah! Pentru Dumneðuul...

Iorgu. (Cu mânie.)

In lături! Ce-mi ții calea?..

(Ese prin stânga.)

Catrina.

O, Dumneðuul meu!..

Cucónă! cuconița!.. Ești, ve rog!..

Scena XIII.

Smaranda și Catrina.

Smaranda. (Eșind din iatac.)

Ce este,...

De țiți așá de gróznic?..

Catrina.

Cuconul... fără veste...

Smaranda.

S'a dus de-acasă érá?..

Catrina.

Ba, trist și 'ngálbenit

El a intrat... o, Dómne!..

(Arată spre uşa din stânga.)

Smaranda.

Vorbeşce in sfërșit!

Catrina.

Grozav!

Smaranda.

Vorbeşce-odată, când cere-a ta stăpână!

El a intrat... aicea?..

Catrina.

C'un revolver in mână!

Smaranda. (Riðënd.)

Ce? creði că se impușcă?.. Comedii de-ale lui!
De-ar vré să se omóre, n'ar spune-o nimenui.

Catrina.

Cum? nu ve este frică?..

Smaranda.

De loc.

Catrina.

Nenorocită!..

Și decă desperarea l'ar face să comită
Acea ce nu credeți?.. Me duc să-l opresc eu.*Smaranda.* (Oprind pe *Catrina.*)

Stai!

Catrina.

Vreți să se omóre?.. O, Dumneșeul meu!

Smaranda.

Poftescă, de-i dă mâna.

Catrina.

Me jur pe sfânta lege,

Purtarea Dumnevostre eu n'o pot înțelege!
In loc de-a 'ncheiá pace cu-o oră mai curând,
Să prelungiți reșboiul v'afți pus acum in gând?..
Dar pentru ce atâta....*Smaranda.* (Tăindu-i vorba.)

Ei, lasă-me in pace!

Nu-mi inșirá la flécuri. Șciú eu ce am de-a face.

Mai lasă-l să aștepte acolo puținel,

Mai stea și fără mine, mai sufere și el...

Catrina. (In parte.)

Of!..

*Smaranda.*N'am suferit și eu ađi de ajuns?.. Ce-mi pasă?..
Audi!.. La doue nóptea s'o ștergă de acasă!

Comedii de acestea să-mi jóce dumnialui

In fiecare séră?.. Am să-i arat eu lui!

Catrina.

Dar nu vedeți...

Smaranda. (Intrerupându-o.)

O bólă spre-a fi inlăturată,

E bine-a fi supusă la cură aspră 'ndată;
Nu trebuie lăsată a se 'nvechi de loc,
Că-atunci mai arevoe scăpăm de al ei foc.
S'a 'mbolnăvit boerul! — Spre-al face bine érá,
-am dat o doctorie de sigur cam amără,
Dar pré folositóre... Am vrut ca să-i aplic
O cură radicală.*Catrina.*

Atunci n'am đis nimic.

Dar cura e cam aspră și nu-i la loc aice.
In loc de-a face bine, mi-e frică să nu strice.*Smaranda.*

Ei bine; fii pe pace. Ce-mi tot cobești a reu?

Am isprăvit acuma, și pacientul meu

S'a vindecat de sigur... Me duc să-l vėd ce face.

(Se apropie de ușa din stânga. Ascultând la ușe.)

S'o fi ascuns aicea și, ca un peșce, tace...

(Deschide ușa incetisor, apoi vėdend că Iorgu lipsește,
se întorce repede pe scenă.)Ce?.. Nu-i aici?.. Dar unde-i?.. S'a dus?.. M'am
prăpădit!

(Se audela stânga între culise o detunatură de revolver.)

O, Dómne! Ce-o fi asta?.. *Catrino.* — ai audit?..(Cătrina spėriată ese repede pe ușa din stânga. *Sma-*
randa rămâne un moment incremenită.)

S'o fi 'mpușcat? acuma?.. E cu puțință óre?..

Sėu ce 'nsemnează-atuncia această detunare?..

(Vre să éșă și dēnsa prin stânga...)

trinei, stringend încă in mână revolverul, pe care
după ce a intrat pe scenă, îl lasă să cadă la pământ.)

Scena XIV.

*Smaranda, Iorgu și Catrina.**Smaranda.* (Vėdend pe Iorgu, scóte un țipet de durere.)
Ah!...*Catrina.* (Aședând pe Iorgu intr'un fotel.)

Étă-l, slab și galbēn, aprópe de sfērșit...

Smaranda.

Ce spui?.. Nu! nu se póte!..

(Apropiindu-se de Iorgu.)

Vai mie! Ce-am pătit!..

Ah, Iorgule iubite!.. Ce ai?.. Te rog, vorbește!

Nu veđi?.. N'audi?.. N'ai voce?.. *Smaranda* ta

dorește

Să-i đici măcar o vorbă... Ești viu, séu ai murit?..
(Iorgu șede nemișcat, cu mânilé atērnate in jos și cu
ochii pe jumėtate inchiși. *Smaranda* desperată.)Nimic!.. O, Dómne sfinte!.. Amar m'ai pedepsit!
(Cade in genunchi lângă fotel și imbrățișeá pe Iorgu
plângend indelung, cu capul inclinat pe sinul lui.)*Catrina.* (La spatele lui Iorgu.)

E galbēn, fruntea-i rece, — privirea nemișcată...

Vai, semne de viėtă de loc nu mai arată!

(Plângend)

Sermanu cuconașul! Ce suflet bun erá!

Și-acum, priviți-l!.. dórme, spre-a nu se mai sculá...

Iorgu. (Deschidend ochii și privind la *Smaranda*, puf-
nește de ris. — In parte.)

Așá-i că i-am făcut-o?.. Poftescă și-altădatá

A me certá...

(Stringend pe *Smaranda* in brațe. Tare.)*Smarando!*.. ești încă supērátá?..*Catrina.* (Tresărind.)

Ce vėd?...

Smaranda. (Smulgendú-se din brațele lui Iorgu.)

Ești viu?..

Iorgu. (Ridicându-se din fotel.)

Firește!.. Credeai dór c'am murit?..

Smaranda.

Dar... sunetul acela?..

Iorgu.

Aș'!.. Nu veđi c'am glumit?

Smaranda.

Ei bine, ai tu suflet?.. Așá reu să me sperfi!

Iorgu.

Dar tu? Să me lași pradă in mânilé durerii!

Smaranda.

A! pentru gluma asta șciú tu ce-ai meritá?

Iorgu.

O sărutare dukú románu n'ita ta.

Căci nu este in 'bind.)

Berbant de...
... în mēșura talentului sen. Au
... a vėdut nici un gologan din scrieril
... nean a murit in miserie — și decă ca iubită!... și tineri nu s'ar fi asociat, nici la mari foc.
... n'ar indicá o cruce modestă, că acolo zas
... auia din cei dintei și mai mari poez
... sandrescu a murit ca facia slinsă.
... Mureșan a trebuit să stea la poez
... traducend niște ordonante și leg.

Convorbiri archeologice.

— Cu privire la Români. —

(Urmare.)

Acastă pătură nu e pământ original, ci o aședătură din dărămăturile palatului domnesc și obiectele aflătoare în el. Ea conține înmormântate resturile vieții moldovinești din trecut. Ruinându-se zidurile palatului, au acoperit ruinele toate lucrurile lui, cari îngrabă nu s'au putut duce în noua residență din Iași.

Să săpăm numai ceva adânc în acest prundiș, și vom găsi că de pământ original nu vom da. Vom da de fundamentele zidului, vom afla mai multe frânturi de fererii, ale căror destinația vom pute-o ghici îndată, vom da și de alte obiecte, pe cari astăzi de gēbă le-am căutat la noi, și între cari se află și odore prețioase de aur și de argint, cari ne-ar da dovești despre sirguinta și industria strămoșilor noștri. Am ști, cum zidiau strămoșii casele și palaturile lor și am ști cum trăiau ei și ce unelte întrebuițau. Vedem că dăm de prundiș și că tot nu am dat de pământ original și am săpat atâția și atâția metri de adânc. Aflăm în acest nou prundiș obiecte, cari diferă foarte mult de cele ale palatului domnesc. Am dat de o altă pătură de țernă prundișă, care provine dela un alt popor, parte și dela al nostru, dară care în viața sa socială diferă foarte mult de cea din pătura din sus. Pote c'om da și de ziduri, cari îs astfel construite. Pătura asta este țărnă grosă, și pote și mai grosă ca cea din sus și că ascunde în sine cu totul alte obiecte, cari după forma lor sēmēnă obiectelor din evul mediu. Multe secole trebuie să conție această pătură de țernă, care ne dovedește, că și pe acest timp Suceva țărnă locuită. De gēbă săpăm mai adânc, ca să dăm de stersitul acestor pături aședate de viață omenescă. Tocmai după ce am săpat mulți metri de adânc, constatăm, că țernă originală a pământului nu este departe. În urmă am ajuns și la ea, și atuncia putem observă, cât de adânc pētrunde pătura artificiosă, aședată de viață omenescă. După numărul metrilor am pute ghici, de când îi locuită Suceva și după obiectele, ce fel de popor au locuit aici. În pătura asta aflăm un muzeu întreg de lucruri din diferite epoce și dela diferite popore. Pătura din sus până în jos ne apare ca un mosaic, care e format de obiectele diferitelor popore. Din acest mosaic putem citi istoria Sucevei și a țerii și multe evenimente s'ar scote la ivelă, despre cari acū n'avem nici o închipuire. Să-l stricăm deci domnilor și să dăm cu disgut cu piciorul în ele, séu să rîdem cu hohot de ómenii, cari le strîng cu sântietate pentru știință? Prin astfel de săpături sistematice a știut archeologul renumit dr. Schliemann să desgrópe orașul renumit Troia (Hirarlic), Michen etc. și în țilele de astăzi se desgrópă în astfel de mod și orașul Atena.

Ără orașul Suceva de astăzi? O mulțime de case noue se rădică pe teritoriul, în care se întind frumoase grădini. Suceva e-aud? — i constatat prin istorie, un oraș vecheimea ei după ce Smarando di — am înșelă. Nu aflăm, spune? . . . Eu nu sânt tulburat de ani. Tó stau aicea cu pieptul sfâșiat de multe bisurere? . . . Nu-ți este milă óre? . . .

Smaranda.
— Austria.
— ani centrul M. plecaseși, mi se pare.
— dicau pe teritoriul de unde ai plecat?
— încungiturat de zid. Acolo să îfi stat!
— rie, că când de Pe. Arqu.
— revoltanți au fost

nici o urmă de ele. Un aspect cu totul modern se deschide spectatorului. În grădinile orașenilor scóte sapa când din când obiecte de aur și de argint de proveniență moldovană, cum și o mulțime de monete și nu un orașan s'a imbogățit din aceste obiecte, vëndēndu-le la orfeurari pentru bani scumpi. Se găsesc în aceste grădini și frânturi de fererii și hărburi, dară cari se aruncă într'o parte séu se sdrobesc ca de nici un preț. Peste tóte aceste grădini este acoperită o pătură de țernă-prundiș-năsipósă, care dateză dela zidiri ce au existat în vremurile vechi pe aici. Zidirile acestea, în cari locuiau odinióră bogății cetățeni ai mitropoliei, au dispărut fără ori ce urmă, afară că au lăsat pătura cea năsipósă de țernă, care puțin se distinge de celalalt pământ, dóra că decă s'ar săpă în ea. s'ar descoperi țărnă un mosaic istoric, în care-s ingravate tóte fazele istorice ale trecutului. Pe nevrute se ruinează ea neconținut de contimporanii, cari în naivitatea lor îs aduc póte aminte de țărnă bētrânilor, că aici au domnit odinióră principii moldoveni. Dară și afară de oraș pe câmpiile Sucevii se găsesc la arat și prăsit obiecte antice, cari cu tot aceeași indolență se nimicesc, fără să le adune cineva. Numai simțul religios a fost atât de puternic de a conservă unele obiecte din vremile Voivođilor români. Acestea-s bisericile românești din Suceva. Pietatea românească le-a conservat intact până în ziua de astăzi, de și multe obiecte dintrēnsele au dispărut prin timp. Aceste-s miclele zidiri monumentale istorice din trecut, ce ne-au mai remas, spre a constată renumele românesc din trecut.

Și-i pote altfel cu celelalte locuri vechi din Bucovina, în cari găsim asemenea numai zidiri moderate și pote într'un colț al lor mici ruine, impresurate de un teren mare séu mic de prundiș? În istorie puțin aflăm despre aceste ruine séu nimic și tradiția locală știe numai câteva basme despre ele, cari nu dau nici o indegetare pentru aflarea originii lor. Așa se află pe teritoriul capitalei Cernăuți, în suburbia Rosi o ruină numită Caecina, dela care a remas până în timpul de astăzi numai o parte de un zid vechiu de o construcție, care nu o găsim mai mult în ziua de astăzi. Impregiurul acestui zid se întinde o pătură grosă de prundiș, pe care în cea mai mare parte-s crescuți arbori mari. Numai în secolul nostru s'au aflat aici o mulțime de antice, cari datează din diferite timpuri până în timpul Romanilor. Unele se află în păstrare la cabinetul de antice din Viena și-s mai tóte de parveniență goto-scitică. Cele mai multe însă au remas în mâinile particularilor, unde s'au și pierdut. Nimenea nu s'a ocupat serios cu studiul acestei ruine. Până în ziua de astăzi n'a analizat nimeni pătura cea prundișă, în care-i indesată viața din trecut a acestui teren istoric. Și totuș explorarea acestei ruini ne-ar aduce la ivelă multe isvóre pentru istoria țerii și a românismului în aceste părți.

Să trecem în Ardeal. La satul de astăzi Grădiște s'au descoperit tocmai târđiu în pădurea désă ruine de zidiri vechi, unde a stat odinióră metropola Daciei romane Ulpia Traiană (Sarmisegetuza). În evul nostru a fost acest loc uitat de tot, de și numele lui slav romanizat dovedia, că după Români au locuit aici Slavi, dela cari au primit Romanii numele cel slav, ca mărturie, că în evul mediu au trăit ei aici în țera pe lângă Slavi și nu s'au furișat mai târđiu ca păstori neveduți de autoritățile ungare și aceste părți. Desgropările urmēză și astăzi, de și sistematic, de o societate maghiară archeolo-

(Incheierea va urmá.)

Dionisiu O. Olinescu.

Dela București.

-- O vizită la poetul Sion. --

Intr'una din zile cercetai și pe poetul Sion. Me poftise 'n ajun la sine și eu me dusei bucuros. Aparțin generațiunii, care a crescut în admirația lui, cântând și recitând de multe ori poesia-i: »Mult e dulce și frumoasă limba ce vorbim!« Poetul, a cărui liră a scos odinioară atât de multe accente vesele, părea abătut, descurajat, pesimist. A avut durere mare în familie, i-a murit fiul tocmai pe când avea să realizeze toate acele frumoase aspirațiuni, pe cari iubirea părintească le așteptă; dar a fost izbit și de desamăgire pe terenul literar.

George Sion ș-a făcut intrarea în literatură sub auspicii foarte bune. Țnsuș ne povestește în »Suvenirile« sale »contemporane«, că primul seu volum, tipărit de Cogălnicean în tipografia sa, a fost bine primit de publicul cettor de atunci și că mai mulți din boeri cumpărară 50 și câte 100 de exemplare. Acest volum cuprindea traducerea unei tragedii în versuri, intitulată »Achileos« și compusă de Atanasie Christopol în limba dorico-eolică. »Literații, scrie dl Sion în »Suvenirile contemporane« pag. 459, nu abundă atunci ca acuma; puțini se ocupau de a scrie și mai ales de a face versuri, care erau gustate cu mare plăcere, decât erau bine făcute. M'am vădut culminat de complimente și atras în multe case unde cunoștința mea personală eră dorită și așteptată.«

Acest succes îl incurgia și nu peste mult, tot în tipografia lui Cogălnicean scose un volum de poezii sub titlul: »Césurile de mulțămire.« Acesta publicațiune i făcu nume și mai mare, diarele române și străine începură să vorbească de noul poet, societatea română de pretotindene îl cetia cu plăcere și-l primia cu bucurie.

De-aici încolo autorul, călcând din succes în succes, deveni unul din poeții noștri cei mai simpatici, care a produs mai cu sémă tinerimei multe momente de desfătare spirituală. El a scris poezii, drame, impresiuni de călătorie, critice, a tradus câteva piese din literatura clasică, a fondat și o revistă sub titlul »Revista Carpaților«, care la început s'a răspândit iute ș-a avut un rol frumos în scurta sa viață de abia doi ani.

De-atunci densusul a lucrat mai cu sémă pentru teatru. A tradus câteva piese din clasicii francezi; a scris și câteva originale, pentru cari Academia Română, care-l alesese membru, i oferă și un premiu. Inse spriginul publicului incetul cu incetul se reci și poetul desamăgit adresă în érna trecută revistei »Fântâna Blandusiei« o scrisóre, în care se subsemnă »Cel mai amărit dintre autori.« În acesta scrisóre, care s'a reprodus și în foia noastră, dsa țice: »Punga-mi este sleită de sacrificii făcute pentru literatură; fără speranță de a le vedé aprețiate de public. Am tipărit, cu mari cheltueli, cărți cari nu se vënd; sânt pôte pedepsit cu dreplate, fiind că nu le-am scris după gustul publicului; și acesta ar trebui să serve de exemplu scriitorilor cari fără să aibă talente, se apucă de scris.«

Aceeaș desamăgire se reflectă și 'n epilogul »Suvenirilor contemporane« ale sale. Étä ce țice la pagina 501: »După experiența ce am, vedé că publicul nu se pré grăbește a citi la cărți, mulțămindu-se cu lectura jurnalelor Cu 30-40 de ani în urmă

cărțile găsiu mai mulți cititori decât acuma.« Și citeză casul, că pela 1854 tipărint poeziile lui Bolintinian în o mie de exemplare, acele în trei luni de zile s'au vëndut. Apoi continuă: »Astăzi inse, când numerul lectorilor a ajuns de cel puțin o sută de ori mai mare, avem lectori mai puțini decât atunci. Pe timpul acela, cel din urmă scriitorăș, șef de mésză séu grefier, avea o bibliotecă cu cel puțin 100 cărți românești. Dar ore astăzi? M'aș prinde, că la o sută unul nu are o carte românească (de literatură) în biblioteca sa! Ce face? cu ce își lustruește tinerimea spiritul? Citește, cel puțin, jurnale séu reviste prin cafenelele séu cluburile în care își perde timpul? Nu fac alusiune la tinerii aceia stricați și corupți, cari nu înțeleg viața decât pentru ca să se bucure de plăceri; dar aș întrebă pe cei mai serioși, cari aspiră a ne da pe noi bétranii în lături dela orice loc de onóre, — și i-aș rugă să-mi mai arate o țeră, cât de puțin cultă, în care să se vedă, fenomenul acesta. Eu inse îi pot incredință, că nici în Russia, pe care o calificăm de innapoiată, nu vom vedé acest esemplu trist de decadență socială.«

Critica ce poetul face societății bucureștene, culmină prin următoarele cuvinte, cu cari incheie: »Intru adevér: în clasa mai cultă a societății noastre lectura distractivă mai ocupă ceva spiritele. Dar numai romanțurilor străine li se face asemenea onóre; tinerii séu damele ce pretind a fi de bună societate, afecteză a nu puté citi, ba nici a se rostii bine în limba strămoșească. Acesta esté un bon ton care la noi predominéște și care mi se pare că s'a imprumutat dela vecinii noștri muscali; ei, cu invasiunile lor armate, ne-au lăsat de moștenire străinomânia și mai ales galomânia. Romanțurile scrise séu traduse abia de se citeș în clasa mai de jos a societății, unde galomânia nu ș-a făcut încă loc, unde se cugetă și se simte ceva mai mult românește.«

Aceste citațiuni nunumai motivéză dispoziția spirituală a autorului, dar totodată îmi servesc drept mărturie pentru ilustrarea condițiunilor literare din capitala română. Aș fi putut énsumi să fac tabloul acelora, dar atunci doră unii mi-ar fi imputat defectul, că întrebuițez colorii pré negre. Acuma nu se mai pôte obiectă nimica, fiind că competența martorului e necontestabilă.

Ceea ce mai mărește indispoziția poetului, e starea sănătății sale. Sufere de asthma, care i impedéă respirațiunea, i ingreunéză mersul și-i apesă tot fisicul.

Cu un suris amar mi-a arătat vravurile de opere tipărite ale sale, cari zac acolo nevëndute, întocmai ca la toți autorii noștri și mi-adusei aminte de cuvintele sale din scrisórea-i despre care vorbii și în care țice: »Eu me vedé silit a lăsă cu limbă de mörte, ca cărțile mele după mörtea mea să se arđă într'o piață publică; dar și intru acesta port temerea, că primăria nu va da permisiunea legală.«

Acest țipet de durere, inasprit de sarcasmul unei decepțiuni sarbede, este espreziunea fidelă a acusei ce autorii români fac indiferentismului de care sânt izbiți. Căci nu este în literatura noastră nici un autor, care să se fi bucurat de spriginul publicului nostru în mészura talentului seu. Alecsandri mi-a spus, că n'a vedut nici un gologan din scrierile sale; Bolintinean a murit în miserie — și decât câțiva scriitori tineri nu s'ar fi asociat, nici la mommentul seu n'ar indică o cruce modestă, că acolo zac osemintele unuia din cei dintei și mai mari poeți români; Alecsandrescu a murit cu faclia stinsă a geniului seu; Mureșan a trebuit să stea la postul de translator, traducénd niște ordonanțe și legi seci, cari omóră spiritul liber; Eminescu, atât de adorat astăzi, ca să

potă trăi, a fost silit să-și gârbovescă spiritul în serviciul unui diar politic, și-a publicat poeziile gratuit, căci în toată România nu s'a găsit nici un editor, nici un redactor care să-i fi dat vr'o remunerațiune.

Și aici, ori cât de mult me oprește modestia să vorbesc, nu pot să nu constatez cu satisfacție, că scriitorul acestor șire, carele am avut norocul rar d'a fi introdus în literatura noastră acest talent mare, dându-i chiar și numele »Eminescu« din »Eminovici« cu care mi se presintase : am și titlul de mândrie, că tot eu i-am trimis din modestul buget al foii mele și cel dintău onorar literar, pentru câteva poezii lirice, cetite de autor în o serată literară din 1883 la dl. Maiorescu și publicate întău în »Familia«, de unde s'au reprodus și 'n colecțiunea publicată mai târziu, fără inse d'a se însemnă acolo adevăratul izvor.

Una din suvenirile mele cele mai prețioase este scrisoarea ce-mi adresase poetul din București în véra anului 1883 și din care îmi ieu voia a cită următoarele :

»Mult stimată domnule și amice,

»Mulțămesc pentru onorarul trimis — *cel întău pentru lucrări literare pe care l'am primit vr'odată 'n viétă.* În România domnește demagogia și în politică și 'n literatură ; precum omul onest rămâne aci necunoscut în viéta publică, astfel talentul adevărat e innecat de buruiana rea a mediocrităților, a acelei școle care crede a pute înlocui talentul prin imperinentă și prin admirație reciprocă.

»Iértă-mi, stimată amice, acest ton polemic, dar te asigur, că a fost pentru mine o rară mângăere de a me vedé remunerat dintr'un colt atât de depărtat al României, din Oradea-mare, când în téra mea proprie nu voi ajunge nici când să însemnez ceva, esceptie făcend de cereul restrins al câtorva amici. Ș-apoi să nu fiu pessimist ?«

Am reprodus aceste șire drept mărturie necontestabilă, că cum a fost aprețuit Eminescu. A spus-o el însuș. Până când a fost sănétos, nimene nu s'a gândit să-i dea sprigin, nici public, nici Academie ; numai când l'a izbit bóla nenorocită, au venit amicii-i întru ajutorul lui, dar societatea și atunci a ramas nepăsătoare ; ér statul abia atunci i-a votat recompensa, când nefericitul poet nu o mai putea întrebuința. Tocmai citese, că de când Eminescu se află în casa de sănătate, nu mai primește nici acésta recompensă, căci parchetul a uitat să ia măsuri pentru numirea unui tutor care să primescă pensia și să ingrigescă de persóna lui . . .

Dar am ajuns pré departe. Nu e mirare, căci avend să vorbesc de nepăsarea cu care ómenii noștri de litere sânt intimpinați din partea publicului, și-se ofere un material fórte bogat și abundant. Dar ce să bat tóca la urechia surdului ? Vorbă scurtă și-apoi incheiu : Nu este la noi nici un talent, pe care să-l fi ridicat spriginul publicului ; dar s'au ivit multe talente, pe cari le-a stíns indiferentismul.

Cu aceste impresiuni eșii dela poetul Sion. Impresiuni descuragiatóre și chiar zdrobitóre. Pe vr'un tiner l'ar fi deprimat cu totul. Dar pentru mine nu mai erau noue. Le cunoșeam de mult din alte locuri . . .

Pe stradă érá sgomot mare. Un băiat care vindea diare, strigá 'n gura mare : »Ediția a doua din scandalul cel mai nou !« Și lumea-l impresurá să-și cumpere câte un esemplar, pe care-l cetia cu lacomie.

Trecui în alta stradă și me oprii înainte a unui antiquar. Intrai să ved ce are. Tot cărți românești, scrierile autorilor noștri de frunte — netăiate. Dar în prevălie nici un cumpărător.

Iosif Vulcan.

Musică și teatru în Blaș.

— Esamen de musică și teatru de diletanți. —

Cred că nu va fi de prisos, decă ve voi face un raport cât de cât despre esamenul de musică al studenților și despre teatrul diletanților români de aci. Nu îl cred de prisos, pentru că-s convins, că aceste doue arte frumoase : teatrul și musica, ar fi bine decă s'ar cultivă pretutindenea, pe unde numai se pôte, pentru ca dílnic să putem înregistra noue succese pe noue terene. Căci, care óre dintre cetitori nu simte o mulțămire sufletescă atunci, când ceteșce despre succesele ce le obțin frații noștri din Bănat și de aiurea cu corurile de plugari ? Sânt sigur, că toți is pětrunși de atare simțemént, de-órece acest lucru numai cinste ne pôte face !

Esamenul de musică a atras multă lume în marea sală de desemn a gimnasiului de aici. Și acésta atragere a publicului a și fost satisfăcută pe deplin. Cele 13 puncte ale programei, — cântări cu gura și pe instrumente, au fost esecutate bine. Ér în specie »Doctrinen-vals« terțet de violine cu acompagnement de harmoniu, un vals de Stauss a cărui nume îmi scapă acum din minte, esecutat éráș în terțet pe violină, flaută și harmoniu, galopul »Dă-te 'n lături !«, dar mai cu sémă »Il Trovatore« mare fantasie de Verdi, esecutată pe violină de dl Victor Cherebeț st. VI cl. cu acompagnement pe harmoniu (Iac. Mureșan) a stors aplausele întregului public asistent. Nu putem să nu constatăm frumosul talent musical ce îl are dl Cherebeț, precum și desteritatea și fineța cu care a esecutat acésta bucată grea din Verdi. Pređicem că dsa va deveni, după un studiu bun, un musicant și în specie un violinist renumit.

Și acum finind cu esamenul de musică, care a seménat mai mult cu un concert, nu putem să nu gratulăm și dlui profesor Iacob Mureșan la succesul ce l'a dobândit cu elevii dsale. Cu zel și diligență la instruirea tinerimei din Blaș, pôte obținé succese mari, cu atât mai vértos, că dsa e și un bun compositor, dovédă anul trecut al »Musei Române«, a cărei încetare o deplângem.

Ceea ce inse mai mult va interesá de sigur publicul, e teatrul diletanților români, ținut tot în séra de 16 iuniu n. în sala »Hotelului Național.« S'au jucat cu astă ocaziune piesele : »Rămășagul« proverb cu cântece într'un act, »Drumul de fer« comedie cu cântece într'un act, ambele de Vasile Alecsandri și »După teatru« comedie într'un act (după sujetul francez : »Une tasse de thé«), de cătră dșórele : Aurelia Bariț, Ida M. Handrea, Melania Bréndușan și Virginia Solomon și de dnii : Lucian Barbu, Ioan P. Coman, Alexandru Fodor, Liviu Penciu, Alexiu Pop și Basiliu Trif.

După ce considerăm impregiurarea acea, că toți diletanții au pășit acum prima óră pe scenă, și apoi succesul ce l'au dobândit, neumplem de o adevărată bucurie. Căci de ar fi vedút cineva pe dșóra Melania Bréndușan cu câtă dibăcie și-a jucat rolele sale, și în specie cea de Mama Balașă în »Drumul de fer«, ar fi cugetat că stă în față cu o artistă de pe la cine șcie ce teatru. Fórte bine și-au jucat rolele lor și dșórele Aurelia Bariț, Ida M. Handrea și Virginia Solomon, ceea ce au dovedit aplausele și buchetele ce le-au aruncat publicul, care o parte mare din cauza pré marei călduri și innădușeli érá nevoit să steie prin gang.

Dintre tineri a escelat dl Liviu Penciu ca Suciă în piesa »După teatru« prin o mimică tare bine chipzuită și la loc, astfel încât la finea piesei publicul

l'a aclamat. De tot bine s-au jucat rolele și dnii I. P. Coman, B. Trif și Al Pop, apoi dnii Ales. Fodor și Luc. Barbu, cel dintău ca Sava tiner țigan și al doilea ca Manolachi in piesa »Drumul de fer.« Pe scurt, a intrecut cu mult peste așteptările ce publicul avea pentru o producțiune de diletanți.

După teatru descompunându-se in grabă scena, a urmat și joc, care a durat in cel mai bun animo până la 4 ore dimineța. Cu astă ocaziune retrăgându-me la o parte, putui de abia insemna numele catorva dne și dșore. Ecă-le scrise in grabă : Dnele Deac, Mureșan, Brândușan, Hodoș, Vancea, Grama, Aranyosi, Solomon, Enyedii, Moldovan, Negruț, Muntean, Irma Pop din Fărăgău, Solomon din Ludoș, Vlăssa, Bariț, Raț, Papiu, Radu, Uilacan, dr. Pop, Tornyia etc. dintre dșore : Letiția Moldovan (in costum național), Elena Câmpean, Elena Solomon, Melania Brândușan (costum), Cornelia Pop, Ida M. Handrea, Aurelia Bariț (costum), Elena Santeon, Mariți Bariț, Virginia Solomon (costum), Natalia Raț, Fodor, Penci, Susana Zudor etc. etc. pe cari nu le mai putusem zări, căci eram atăcat la — inimă

Venitul curat a fost 80 fl. care se va da fondului școlii de fetețe, pentru care s'a arangiat petrecerea.

Aurel.

Esposiția universală din Paris.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Teritoriul pe care s'a arangiat esposiția universală din Paris ne infătoșează tabloul unui oraș mare cu strade mari și largi, cu parcuri frumoșe, cu niște edificii mai mici sêu mai mari in formă de casteluri și palaturi, cu niște fabrice fumegânde și cu mulțimea de ômeni ce mișună intre ele.

Ilustrațiunea din nr. prezintă infătoșează două din trei părți ale esposiției, lipsind numai partea de cătră intrare. Partea din dreapta a ilustrațiunii, din jos, reprezintă latura care incepe la turnul Eiffel și astfel ne ofere o priveliște aprôpe totală asupra esposiției întregi.

Literatură și arte.

Cartea dlui Georgie Barițiu : »Părți alese din istoria Transilvaniei, pe două sute de ani in urmă« este o lucrare monumentală, cu care veteranul decan al presei române își încoronază cu demnitate activitatea sa literară. S'a manifestat din mai multe părți dorința, ca distinsul nostru publicist să scrie istoria epocii sale; ér in special noi in mai multe rânduri i-am făcut apelul să-si scrie memoriile. Acum constătam cu cea mai mare bucurie, că dl Barițiu s'a achitat cu cel mai mare succes de aceste cereri. Scrierea ce ne prezintă acuma este nu numai istoria epocii sale, ci istoria a două sute de ani din urmă, scrisă pe temeiul documentelor și din esperința sa proprie. Volumul prim care stă inaintea noastră și din care reproducem un capitol in nr. acesta, incepe cu Mihail Apafi și urmează până 'n prețurile catastrofelor din anul 1848; epocă foarte interesantă pentru noi din tôte privințele, căci de atunci datăză tôte mișcările noastre de deșteptare națională și culturală. Ilustrul nostru autor ne zugrăveșce tôte aceste cu niște culori atât de vii, par că cetim pe Salustiu. Stilul se e plăcut, ușor, încât pôte fi cetit cu plăcere și de femei. Am ofensă pe autor, decumva am recomandă lucrarea sa atențiunii cetitorilor noștri. Dar ne place a crede, că publicul românesc, particulari și

casine, cel puțin de asta-dată s'a face datoría și va sprigini acesta publicațiune im portantă. Prețul unui esemplar legat in pânză e 5 fl.

Gramatica limbii române de dl Nicolae Pilția profesor la gimnasiul român gr. or. din Brașov, scrisă pentru școlile secundare și civile, a apărut ăilele trecute in edițiunea a două indreptată. Când a eșit prima edițiune, am publicat o dare de sémă despre acesta gramatică. In edițiunea a două s'a făcut unele schimbări, ținându-se cont și de observațiunile noastre. In privința ortografiei, autorul se serveșce de aceeaș ortografie pe care o adoptarăm și noi. In perfectul istoric insemnă verbele cu accent greu : ocupă, cântă, mână, adună, tună, fulgeră, spre a le deosebii de persôna a treia din prezente : ocupă, cântă, mână, adună, tună, fulgeră. Conjunctiunea »să« nu o scrie cu »sê«, ér semnele »ph« și »th« le insemnă numai simplu : »t« și »t.« Se află de vëndare la autorul in Brașov.

Carmen Sylva in limba volapük. ăiarele străine anunță, că regina României a dat voe lui Lederer, redactorului foii volapük »Zi vol lölik« să traducă povestea »Cântecul« in volapük. Povestea va mai fi tradusă in 15 limbi și publicată in 15 ăiare mari de diferite naționalități. Se va adună la un loc câte un esemplar din fiecare și acestă broșură va fi dată reginei-poete. Dar româneșce?

Cărți școlare aprobate. Cărțile de lectură, compuse de dl Vasile Petri, au obținut aprobarea ministerului reg. ung. de culte și instrucțiune publică și adecă : »Legendarul sêu cartea de cetire« pentru a 3-le și al 4-le an de școlă sub nr. 11,295, ér »Noul ABCdar Românesc« sub nr. 16,006 ex 1889.

Teatru și musică.

Șcrii teatrale și musicale. Dna Aristița Romanescu și dl Gr. Manolescu au jucat ăilele trecute la Brăila, debutând in piesa »Romeo și Julietta« de Shakespeare. — Dșora Elena Teodorini a cântat la Buenos-Ayres cu mult succes in opera »Mephistofele.«

Teatru și concert in Oravița. Junimea română gr. c. din Oravița-română va da ia 11/23 junie o reprezentăție teatrală precedată de un concert in teatrul din Oravița-montană, sub conducerea dlui Ioan Bogdan invetător gr. c. in Oravița română. Venitul curat este destinat fondului corului vocal gr. c. din Oravița română. Programa : I. *Concertul.* 1, »Cântecul Vitezului«, cor bărb. de I. Vorobchievici. 2, »Viorica«, cor bărbătesc de Tudor de Flondor. 3, »Cântec vânătoresc«, cor bărb. de Tudor de Flondor. 4, »Din depărtare« cvartet solo cu caracter popular de I. Vorobchievici. 5, »Hai leliță sus la vie«, cor bărb. de Demetriu Cupșa. 6, »Marșul ostașilor«, cor bărbătesc. II. *Teatrul.* 1, »Stan covrigarul«, cântec comic in 1 act de V. Alecsandri. Persônele : Stan, Costa Voda; Un funcționar, Avram Balén : Un grec, Georgiu Măgurean; Un personaj misterios, Iulius Sulea; O damă, dșora Elena Lazar; Un epistat, Alecsa Neda; Un boier, Ion Cuc. O fetiță și un toboșar. 2, »Chiriașul fugit«, comedie in 1 act de Iosif Vulcan. Persônele : Alesandru Rușavan proprietar, I. Bogdan; Anastasia soția lui, dșora Elena Lazar; Georgiu Ghertan proprietar, Petru Frent; Elena soția acestuia, dșora Maria Lazar; Stefan Cimpoiăș sătean, Ioan Bogdan. Scena se petrece intr'un orașel din Ardeal la casa lui Rușavan, in timpul present.

Reuniunea sodalilor români din Brașov va da ađi sâmbătă la 10/22 junie o producțiune și petrecere colegială cu următorea programă : 1, »Musica națională.« 2, »Dorule, o dorule,« de Iacob Mureșan, cor micst. 3, »Găinele și cănele«, de Th. Speranța, decl.

de dşóra M. Muşlea. 4. »Coróna Moldovei«, de N. Popovici, cor de bărbaţi. 5. »Barbu Iăutarul«, de V. Alecsandri, esec. de dl D. Oprescu. 6. »Musica naţională.« 7. »Recetă în contra sócrelor«, comedie după spaniolesce, esec. de membrii reuniunii. După producţiune urmază danţ.

Ce e nou?

Hymen. *Dl Filip Vuia*, ales de preot în Bretovaş lângă Timişóra, la 2 iunie n. s'a cununat cu dşóar Georgina Chevereşan în Semlac. Naşi au fost dnii dr. Nicolae Oncu adv. în Arad cu dna soţie Leţitiá n. Hodoş şi dl Lazar Ionescu fişc comitatens în Aard cu dna soţie Gabriela Ionescu, parnimfá dşóra Veturia Barbura din Pecica, vífer dl George Szombathy absolvent de drepturi. — *Dl Adam Leşnicán* magistrul de poştá în Dobra, la 15 l. c. ş-a serbat cununia cu dşóra Victoria Creţiu, fiica dlui Ioan Creţiu, notar la scaunul orfanal comitatens în Sibiiu. — *Dl Trifon Ardelean*, invetător român gr. or. în Voitec, comitatul Timişorii, la 16 iunie s'a cununat cu dşóra Sofia Catéu din Giulvez. — *Dl Ioan Popovici*, absolvent de teologie, la 16 l. c. ş-a serbat cununia cu dşóra Aurelia Todor în Sân-Paul.

Şciri personale. *Dl Vasile Alecsandri*, ministrul României la Paris obţinând un concediu, este aşteptat în Bucureşci săptămâna viitoare. — *Dl dr. Assaky* a fost ales în unanimitate membru al societăţii de medicină practică în Paris. În această Societate figurează cei mai savanţi doctori franceşi. — *Dl Teofil Nedelcu*, a fost numit concipist la guvernul din Cernăuţi. — *Dl Traian Badescu*, absolvent de teologie în diecesa Caransebeş a fost promovát la universitatea din Cernăuţi la gradul dr. în teologie. — *Dl Ioan Popovici* din Tuferi, comitatul Caraş-Severin, a fost promovát dílele trecute la gradul de dr. în drepturi la universitatea din Budapesta. — *Dl Silviu Moldovan*, candidat de avocat din Băiţa în Zarand, la 17 l. c. a fost promovát la gradul de dr. în drept la universitatea din Budapesta. — *Dl Iacob Bunar*, absolvent de drept, a fost numit practicant în drept cu diurná la judecătoria cerc. din Reghinul-sásesc.

Biserică şi şcolă. *Noul episcop al Caransebeşului*, Pr. SŞa párintele Nicolau Popea a depus mercuri juráméntul de fidelitate Majestăţii Sale în Viena; mâne duminecă va fi hirotonit de episcop în biserica din cetate în Sibiiu. — În diecesa Gherlei reuniunea invetătorilor ş-a ţinut adunarea generalá a trea di de Rusalii, sub presiul canonicului Dim. Coroian, luând parte şi alţi dni canonici, mai mulţi preoţi şi vr'o 80 de invetători. A fost o adunare fórte reuşită, în care s'au desbátut multe cestiuni de interes pedagogic. Invetătorul M. Silaşi a obţinut un premiu. — *Biserica din Şustra* în Bănat, pentru care dl dr. Iosif Gall a dăruit 40 de stângeni de pétrá, s'a sfinţit în luna trecutá de cátrá protopresbiterul George Crăciunescu, ér corul vocal al plugarilor de acolo a cântat cântările liturgice. — *Invetătorii din protopresbiteratul Orăştie* au ţinut adunare la 3/15 l. c. în Orăştie, cu care ocaziune invetători G. Joandrea şi Ioan Petruşescu ţinură prelegeri teoretice şi practice, sub presiul protopresbiterului Nic. Popovici. — *Ireotii şi invetătorii* din protopopiatul Losard ţinură conferinţă, sub presiul protopopului Ioan Pop Papiriu; invetătorii la 15 maiu în comuna Teocul-de-sus, preoţii la 2 iunie în comuna Págliaş. În conferinţa invetătorilor P. Moldovan a ţinut prelegere practică, ér G. Torta teoretică. În conferinţa preoţescă T. Bocoş şi V. Patachi au cetit lu-

crări. — *Dl Ion Litviniuc* a fost numit de cátrá presiul ţerii Bucovina director al şcolii normale româneşci din Cernăuţi. — *Dl Diomed Nosievici* a fost numit invetător definitiv la şcolá normalá română din Cernăuţi.

Premiul pentru cel mai frumos costum naţional, care se va da unei dómne séu domnişóre române, în balul din Făgáraş, cu ocaziunea adunării din august a Asociaţiunii transilvane, se va decerne, după »Transilvania« astfel: Premiul se va distribui sub durata balului în pauşá, conform conclusului unui juriu de trei persóne, care se va compune dintr'un bărbat înaintat în etate (de se póte un membru al comitetului Asociaţiunii), care să alegá dintre tinerimea dela bal un june şi o domnişórá şi cu aceştia formând juriul sub presiul seu va decide asupra distribuirii premiului cu majoritate de voturi. În cas de a nu reuşi cu majoritate, votul domnişórei va decide. Acest premiu se va da în toţi anii pe cât generosul dăruitor va fi în viétá. Premiul nedistribuit intr'un an din lipsa de concurente, care să-l merite, se va distribui în anul următor dimpreună cu noul premiu, la una séu la doue concurente. Premiul de doi galbini în aur se va transpune în tot anul în februarie la biuroul Asociaţiunii transilvane, care nu-ş va pregetá de a-l luá până la distribuire în grija sa. Bine să fie înţeles, că numai diverse porturi séu costume din Transilvania pot intrá în această frumoşá concurenţă, că inse acelea porturi cu variaţiunile lor se aflá láţite din vechime din districtul Haţeg şi Caransebeş, de pe la Sibiiu şi Bláş până în munţii apuseni, de pe Těrnave până pe Someşuri şi Crişuri.

Puncte negre se ivirá pe orisonul Europei. Aceste puncte par a anunţá, că, ne aflám în ajunul unui rebel. Ele se ivesc de cátrá Serbia şi stau în legăturá cu toastul ţarului, rostít de curând, că prietenul lui cel mai íntím e príncipele Nichitá al Muntenegrului. Se scrie, că dinastia Obrenovici a Serbiei se va detroná şi se va alege rege príncipele Nichita, sub care se vor intruni sėrbii şi muntenegrinii şi tot elementul sudo-slav, formând un nou imperiu. Dílele trecute a făcut mare senzaţie un articol al lui Pera Teodorovici, conducător al radicalilor sėrbi, publicat în organul seu »Male novine«, în care spune că Rusia ofere sėrbilor intrunirea tuturor sėrbilor pentru preţul unei asociări de arme şi de luptá; face dar apel Austro-Ungariei să le dea mai mult, adecá Bosnia şi Hertegovina, arondând graniţele Serbiei cu Dalmaţia şi cu ţinuturile sėrbeşci din Ungaria, pentru preţul neutralităţii. În Şabaş s'a tipárit o proclamaţiune cátrá locuitorii din Bosnia şi Hertegovina, indemnându-i ca la un eventual plebiscit să nu voteze pentru aneşcarea cu Austria.

La şcoléle române de fete în Sibiiu esamenele se vor ţiné astfel: în şcolá elementará susţinută de Reuniunea femeilor române în 26 iunie st. n.; în şcolá civilá susţinută de Asociaţiunea transilvaná esamenele se vor ţiné la 27 şi 28 iunie n., ér în 29 va fi incheierea anului şcolar.

Călindarul săptămânei.

Diua sépt.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
Dumin. 2	dupa Rusalii, Ev. dela Mateu c. 4, gl. 1, a inv. 2.	res.	ap.
Duminecă	11 Ap. Bart. si Barnav.	23 Basiliu	4 3 8 1
Luni	12 Par. Onufriu	24 Ioanu Botez.	4 3 8 1
Marţi	13 Mart. Achilina	25 Prosper	4 3 8 1
Mercuri	14 Prof. Elisea	26 Jeremia	4 4 8 1
Joi	15 Prof. Amosu	27 Ladislau	4 4 8 1
Vineri	16 Sant. Tihonu	28 Iosua	4 5 8 1
Sâmbătă	17 Mart. Emanuil	29 + Petr şi Pav.	4 5 8 0